

І.Л. Шевчук, доц. (ХДУХТ, Харків)

ПРОТИДІЯ ПРИХОВАНОМУ ВИВЕДЕННЮ КАПІТАЛІВ З УКРАЇНИ

Інтеграція України у світове економічне співтовариство призвела до ряду негативних проблем, однією з яких є проблема прихованого виведення капіталів з України.

Масштабний прихований вплив капіталу, який постійно спостерігається в Україні, призвів до гальмування економічного зростання, поглиблення кризових явищ. Україна входить у топ-20 країн за обсягом виведення капіталів. Так, за оцінками міжнародних експертів, за обсягами прихованого виведення капіталів Україна посідає 17-те місце у світі, залучення яких до національної економіки може стати потужним джерелом її зростання.

Динаміка виведення капіталів свідчить, що вплив капіталів з України значно активізується у кризові роки (рис.).

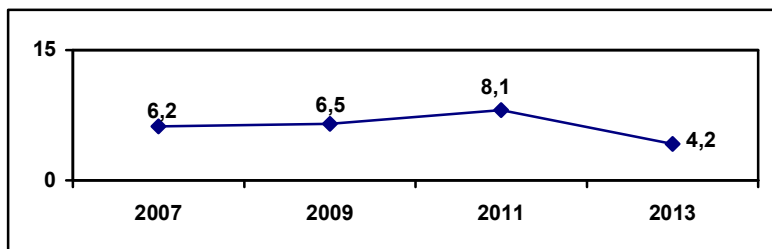


Рисунок – Обсяги виведених прибутків з України,
млрд доларів США

Масштабні процеси впливу капіталу відбуваються в умовах надто високого податкового навантаження на український бізнес, що є основною причиною відтоку капіталу з країни. Податкове навантаження корпоративних доходів в Україні залишається високим навіть в умовах дії Податкового кодексу, яким передбачено зниження ставки податку на прибуток. Хоча ставки основних податків в Україні є нижчими або тотожними до тих, що використовуються у країнах ЄС, але механізми їх адміністрування у нашій країні характеризуються надмірною складністю та корупційною складовою (особливо щодо відшкодування ПДВ), а також високим рівнем єдиного соціального внеску (35...50% від ФОП підприємства залежно від виду економічної діяльності).

Умови здійснення підприємницької діяльності в Україні на даний момент експерти характеризують як сприятливі для суб'єктів, що використовують схеми виведення капіталів з України, та надто жорсткі для сумлінних платників податків. В Україні досі не реалізовані апробовані у розвинених країнах механізми оподаткування контрольованих іноземних компаній, а норми Групи з розробки фінансових заходів з відмивання грошей (FATF) фактично не використовуються як інструмент протидії корупції.

Основною схемою, яка використовується для виведення коштів з України до офшорів, є заниження цін на експортовану в офшорні центри продукцію. Тому з метою запровадження інструментів протидії трансфертному ціноутворенню з 1 вересня 2013 р. в Україні набув чинності закон про трансфертне ціноутворення, який розроблявся і приймався як інструмент протидії практиці виведення надприбутків за кордон.

Ще однією з причин виведення коштів з України є нестабільність політичної та економічної ситуації, яка в 2012-2013 рр. почала проявлятися у спаді економіки в нашій країні (2012 р. приріст ВВП за офіційними даними склав 0,2 %, при плані біля 4 %, а в 2013 р. приріст реального ВВП був нульовим).

Залишається низькою ефективність протидії легалізації коштів, набутих злочинним шляхом, оскільки навіть в результаті доведення фактів їхнього скоєння, повернення цих коштів у країну майже неможливе. Особливої актуальності ця проблема набуває в умовах загострення проблеми «відкатів» у сфері державних закупівель, які, за оцінками експертів, постійно зростають та в окремих випадках можуть сягати 50...60% від суми договору.

Пріоритетами запобігання та протидії прихованому відпливу капіталу з України мають стати:

1. Скорочення податкового навантаження на український бізнес.
2. Перегляд діючого антикорупційного законодавства щодо мінімізації ризиків корупційної діяльності посадових осіб та виведення таких доходів з України.
3. Імплементція нових стандартів FATF від 16 лютого 2012 р. у національне законодавство для посилення протидії відпливу за кордон капіталів, отриманих в Україні незаконним шляхом.
4. Розбудова ефективної системи повернення активів, отриманих злочинним шляхом відповідно до рекомендацій ООН та Світового банку.
5. Запровадження регулювання контрольованих іноземних корпорацій шляхом внесення змін до Податкового кодексу України.